

Прут несе кригу

Роман Іваничук

Онуфрій Горда ще має силу. Крига тріскає, скрегоче, б'є в передній край порома, а він один жердиною штовхає проти хвилі. Жінки з запертим віддихом притискають клунки до грудей, мовчать від жаху на кинутому, як трісочка, поромі, серед розбурханих весняних вод.

Прут несе кригу.

Великими брилами черкає береги, рве камінь, гримить під днищем порома.

Горда впевнено кидає, немов геть від себе кидає довгу жердину, впирається закованим кінцем у дно і сам повисає на ній. Здається — зломиться вона або викине паромника за борт. Міцні руки напружуються, як тетива, жили на шиї синіють від натуги, дрюк випрямляється.

Горда сам.

Берег ще далеко. Пором ніби стоїть на місці або летить разом із запіненою льодовою кашею вниз. Маленький хлопчик із застиглими на очах сльозами, вчепившись мамі за подолок, дивиться на Горду. Він посміхається малому: не бійся, сину, будь спокійний. Горда відповідає за тебе. Горда відповідає за людей. Жили перервуться, дрюк зламається — зубами затримає, а доб'ється до берега, бо це його люди. Бо це його ріка, його земля.

...Тридцять років не бачив її. Півжиття розтратив на чужині ні за простибі, щастя шукав. Тридцять літ... А пам'ятає, як востаннє капнула його сльозинка на скований льодом крутоберегий Прут, та й чи не від гарячої, гіркої і пекучої рушила тоді на ньому крига. Портовий вантажник, пуща бразильська, бойні Чикаго, чужа мова, непривітний край і туга, туга, що грудкою крові запеклась у зболеному серці й не переставала пекти вогнем. Здавалось часом: якби повернувся, упав би грудьми на рідну землю і цілував би кожний її клаптик, кожну порошину, всіх людей обняв би, плакав би та й наказував, щоб ніколи не кидали рідного краю.

А роки йшли. Шуміли весняні каламутні, текли задумані осінні води, а Горда весь час пам'ятав, так виразно пам'ятав весняну кригу, розтоплену від його сльози... Ніби ще вчора блищав Прут, спокійний і покірний, двигтів під полозами саней і кінськими копитами, скрипів під ногами пішоходів, ще вчора мовчав німий, безмовний. І ось капнула сльоза — не перша й не остання гірка людська сльоза — черкнула тріщина холодну брилу, і ніщо вже не зупинить нестримний біг ріки.

І не була це вже ріка в пам'яті Горди, це був його народ, міцний, могутній, а він, як осколок, виснажений тугою, зігнутий нуждою, хворий, безпомічний.

І часто плакав уві сні, бо вдень не було сліз. Було літо, коли повернувся. Це було свято всієї землі, коли він ступав по зарінку до Прута. Зігнувся, вмочив руки у воду, напився, щоб повірити, що він уже тут.

А потім сам переплив на другий берег. Тремтячими руками взяв жердину, як

колись, погнав пором по тихій воді й відчув, що молодеча сила хвилею наливається в його руки, серце. Ні, він ще поживе, даремно думав, що повернувся тільки померти на рідній землі. Го, він ще пригадає людям колишнього поромника Горду — молодого парубка, даром, що сива борода стелеться на грудях, а складки зморщок зібгали обличчя.

...Гнеться, скрипить жердина, хреститься з жаху бабуса, спокійно дивиться Горда з застиглою суворою усмішкою у вигинах брів...

...Пройдуть ще довгі роки, а Горда буде молодим, як його край — топтаний, різаний, битий канчуками, вкритий шибеницями — і юний, сильний, воскреслий. Чому ж би то Горда мав старітися й випускати стерно з рук? Він буде завжди молодим. Гляне задумано на синюваті гори в далині, гляне на повноколосі простори за Прутом, погладить їх вистражданою своєю любов'ю, бадьоре слово пошле спітнілим хліборобам, попестить поглядом малу дитину; біль старий переломить рискою усмішка на старому обличчі й до червоного сонця над обрієм блисне в очах скупа і безболісна, щира, тепла сльоза.

Пройдуть роки, а він стоятиме на сторожі рідних полів, дивитись буде на чисте небо, стерегтиме, чи не буриться де гроза на обрії, чи не заскиглить де перед бурею, черкаючи крилом чисту воду, білокрила чайка...